

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odmítnutí dědictví povinným podle nejnovější judikatury Nejvyššího soudu

V tomto článku se chci vrátit k tématu, které jsem na stránkách serveru epravo.cz zmínil v článku pod názvem „Může povinný odmítnout dědictví?“. Vracím se k němu s ohledem na rozsudek Nejvyššího soudu ČR spis.zn. 21 Cdo 3400/2013 ze dne 8.4.2014., tedy na rozsudek vydaný až po publikaci tohoto článku, který však k tématu přináší nové poznatky a pro účely exekuční praxe by neměl zůstat nepovšimnut. Ačkoliv vychází částečně ze staré právní úpravy (občanský zákoník č. [40/1964](#) Sb.), jsou jeho závěry aplikovatelné i po účinnosti právní úpravy nové (občanský zákoník č. [89/2012](#) Sb.).

Skutkový stav byl následující. Jeden ze tří pozůstalých, kteří byli v příbuzenském poměru, byl zároveň povinným. Ačkoliv měl z dědictví každý nabyt ideální 1/3 nemovitostí jejich zemřelého otce, uzavřeli dědicové dědickou dohodu, podle které 1/3 nemovitostí, kterou by jinak nabyt povinný, nabyt místo něj jeho bratr. Soud tuto dědickou dohodu usnesením schválil. Po právní moci tohoto usnesení vydala pověřená soudní exekutorka exekuční příkaz, kterým zřídila exekutorské zástavní právo k ideální 1/3 nemovitostí, kterou by (nebyť dědické dohody) nabyt povinný. Tento krok učinila s odkazem na porušení generálního inhibitoria podle § 44a odst. 1 exekučního řádu, tedy porušením zákazu nakládání se svým majetkem s výjimkou běžné obchodní a provozní činnosti a uspokojování základních životních potřeb. Dědictví se podle § 460 občanského zákoníku č. [40/1964](#) Sb. nabyvalo smrtí zůstavitele. A protože ke smrti zůstavitele došlo až po nařízení exekuce, spatřovala exekutorka v dědické dohodě neplatný právní úkon, jehož neplatnosti se pochopitelně dovolala. Podle § 1479 občanského zákoníku č. [89/2012](#) přitom dědické právo vzniká smrtí zůstavitele, za dědické právo je pak považováno právo na pozůstalost nebo poměrný podíl z ní. Lze tedy dovodit, že i přes změnu právní úpravy zůstala úprava okamžiku nabytí dědictví (práva na pozůstalost) prakticky nezměněna a závěry v tomto rozsudku obsažené je proto možné použít i při změněné právní úpravě. Samotná úprava generálního inhibitoria zůstala nezměněna (s výjimkou změn právní terminologie v souvislosti s přijetím občanského zákoníku č. [89/2012](#) Sb., jednalo se však o změny kosmetické, nikoliv věcné).

S tímto postupem samozřejmě nesouhlasil bratr povinného, jehož ideální 1/3 byla exekučně postižena a podal proti povinnému žalobu na vynětí věci. V následujícím soudním řízení však soudy obou instancí potvrdily názor exekutorky a žalobu zamítly. V odůvodnění svých rozsudků mimo jiné uvedly, že po nařízení generálního inhibitoria nemůže dědic - dlužník učinit svůj majetek volně předmětem právního vztahu (tj. uzavření dědické dohody). Nedostatek smluvní volnosti povinného dědice má totiž zamezit jednak uzavření takové dohody, na základě níž by dlužník nabyt majetek v menší hodnotě, než jaký by měl nabyt podle vůle zůstavitele nebo ze zákona, případně takové dohody, na základě níž by dlužník sice nabyt majetek v obdobné hodnotě, avšak v jiném poměru než stanoví zákon. Odvolací soud také uvedl, že: dědice je třeba v období od smrti zůstavitele „až do dědického rozhodnutí soudu“ považovat za vlastníky, případně podílové spoluvlastníky věci náležející do dědictví se všemi právy a povinnostmi, přičemž poměr spoluvlastnických podílů se řídí poměrem jejich dědických podílů.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, v němž argumentoval mírou závaznosti usnesení vydaných v dědickém řízení, když výroky usnesení, které určují, kdo je dědicem, jsou závazné pro každého, a ostatní výroky těchto usnesení jsou závazné jen pro účastníky dědického

řízení a v tomto rozsahu také pro všechny soudy, správní úřady a jiné orgány veřejné správy“. Podle názoru odvolacího soudu by tedy dědicové fakticky byli vlastníky, resp. podílovými spoluvlastníky věcí náležejících do dědictví již před právní mocí usnesení o dědictví. Podle předchozí judikatury Nejvyššího soudu lze však za dědice ve vlastním slova smyslu považovat jen toho, komu bylo rozhodnutím soudu dědictví potvrzeno nebo kdo se stane nabyvatelem poměrné části dědictví, popřípadě určité hodnoty ze zůstavitelem zanechaného majetku na základě soudem schválené dohody o vypořádání dědictví. Do té doby je nutno osobu ucházející se o dědictví považovat jen za potenciálního dědice, který ještě není nositelem práv a povinností spadajících do dědictví, ale který se jím stane se zpětnou účinností k době zůstavitelovy smrti až na základě výsledku řízení o dědictví.

Rozhodnutí záviselo na vyřešení více otázek hmotného i procesního práva. Například na vyřešení otázky, zda je pravomocné usnesení soudu o schválení dohody o vypořádání dědictví vydané v dědickém řízení závazné pro soudního exekutora a všechny soudy, zda povinný (dědic) tím, že po doručení usnesení o nařízení exekuce, uzavřel s ostatními dědici soudem pravomocně schválenou dohodu o vypořádání dědictví, porušil generální inhibitorium, nebo zda je soudní exekutor oprávněn dovolat se relativní neplatnosti dohody o vypořádání dědictví pravomocně schválené soudem, kterou povinný uzavřel v době trvání generálního inhibitoria.

Nejvyšší soud mimo jiné dovodil, že ačkoliv dohoda o vypořádání dědictví nemůže být rozhodnutím soudu v řízení podle části třetí občanského soudního řádu určena jako neplatný právní úkon, nelze z toho dovozovat, že by nemohla být posouzena jako právní úkon, který je právně neúčinný vůči věřitelům účastníka dohody. Proto je třeba za odporovatelnou ve smyslu ustanovení § 42a občanského zákoníku č. [40/1964](#) Sb. (§ 589 občanského zákoníku č. [89/2012](#) Sb.) pokládat i takovou dohodu o vypořádání dědictví, která byla účastníky uzavřena v úmyslu zkrátit věřitele alespoň jednoho z nich. Ten, v jehož prospěch dlužník (dědic) dohodu o vypořádání dědictví uzavřel nebo komu z ní vznikl prospěch, pak musí počítat s tím, že věřitel se může uspokojit z věcí nebo jiných majetkových hodnot, které zdědil místo dlužníka, popřípadě vymožením peněžité náhrady ve výši odpovídající prospěchu získanému na základě dohody o vypořádání dědictví místo dlužníka.

Z těchto důvodů dospěl Nejvyšší soud k závěru, že věřitel může s úspěchem odporovat dohodě o vypořádání dědictví schválené pravomocným usnesením o dědictví, kterou dlužník (dědic) uzavřel v úmyslu zkrátit své věřitele, jsou-li pro vyslovení odporovatelnosti splněny všechny předpoklady. Vyhováním odpůrci žalobě získá věřitel právo uspokojit svou pohledávku z majetku, který nabyl na základě vůči němu právně neúčinné dohody o vypořádání dědictví někdo jiný než povinný dlužník.

Z výše uvedeného lze učinit závěr, že vydání exekučního příkazu na majetek, který v rámci dědického řízení nabyla jiná osoba, než povinný, který by majetek nabyl, pokud by nedošlo k uzavření dědické dohody, je v rozporu s ustanovením § 159a odst. 1 a 4 o. s. ř. a je tudíž nepřípustné. Není však vyloučeno, aby se oprávněný odpůrci žalobou domáhal určení, že je vůči němu dědická dohoda neúčinná. Povinný tedy svým jednáním neporušil generální inhibitorium, neboť do právní moci usnesení o dědictví není dědicem se všemi právními důsledky, tedy i s možností uzavřít dědickou dohodu nebo dokonce dědictví odmítnout.

Mgr. Milan Zeman

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)